

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Petra Hatalu a sudcov JUDr. Juraja Klimenta a JUDr. Petra Paludu v trestnej veci obžalovaného **R** pre trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 185a ods. 1 Tr. zák., účinného do 1. januára 2006 a iné trestné činy, prerokoval na neverejnom zasadnutí konanom 21. februára 2008 v Bratislave sťažnosť **svedka Mgr. J** proti uzneseniu predsedu senátu 1 T Špeciálneho súdu v Pezinku z 22. januára 2008, sp. zn. PK-1T 14/07, a rozhodol

takto:

Podľa § 194 ods. 1 písm. b/ Tr. por. napadnuté uznesenie **s a z r u š u j e** a Špeciálnemu súdu v Pezinku **s a u k l a d á**, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

Odôvodnenie :

V trestnej veci obžalovaného R stíhaného pre trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 185a Tr. zák. účinného do 1. januára 2006 a pre iné trestné činy na hlavnom pojednávaní konanom 22. januára 2008 uložil predseda senátu 1 T Špeciálneho súdu v Pezinku uznesením, sp. zn. PK-1T 14/07, svedkovi Mgr. J poriadkovú pokutu vo výmere 10 000 (desaťtisíc) Sk.

Uznesenie odôvodnil tým, že odmietnutie konkretizovania dôvodov odopretia výpovede svedkom Mgr. J považoval predseda senátu za bezdôvodné odopretie jeho výpovede, pretože jeho len všeobecné vyjadrenie, že si môže privodiť trestné stíhanie, bolo totiž súdom nepreskúmateľné. Navyše, tým svedok nevyhovel výzve predsedu senátu.

Proti tomuto uzneseniu podal ihneď po jeho vyhlásení na hlavnom pojednávaní svedok Mgr. J sťažnosť, ktorú neodôvodnil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom podľa § 192 ods. 1 písm. a/, písm. b/ Tr. por. preskúmal správnosť výroku napadnutého uznesenia, proti ktorému sťažovateľ podal sťažnosť, ako aj konanie predchádzajúce tomuto výroku napadnutého uznesenia a zistil, že sťažnosť je dôvodná.

Svedok Mgr. J v prípravnom konaní na č. I. 1054 vypovedal, že: "Odmietam vypovedať v zmysle § 130 ods. 2 Tr. por., pretože spájaním mojej osoby a mojej súkromnej bezpečnostnej služby S, s prevádzkou v K, s touto trestnou vecou, s ktorou som bol pred výsluchom oboznámený, by som mohol poškodiť meno svojej spoločnosti a mohol by som byť zatiahnutý do tejto veci, s ktorou ja nemám nič

spoločné.“

Vzhľadom na to, že vyšetrovateľ nepovažoval toto zdôvodnenie za dostatočné, pre možnosť priznať svedkovi právo odoprieť výpoveď, poučil ho opakovane, že pokiaľ nemá na odopretie svedeckej výpovede niektorý z dôvodov uvedených v § 130 ods. 2 Tr. por., je povinný vypovedať podľa poučenia a tiež, že neoprávnené odopretie výpovede môže byť postihnuté poriadkovou pokutou v zmysle § 70 Tr. por.

Svedok Mgr. J na to uviedol: „Podľa § 130 ods. 2 Tr. por. využívam svoje zákonné právo svedka odoprieť vypovedať, lebo by som si výpoveďou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania“. Vyšetrovateľ, ktorý viedol výsluch, takéto vysvetlenie akceptoval a výsluch ukončil.

Špeciálny súd v Pezinku po skončení prípravného konania podanú obžalobu prijal a nariadil hlavné pojednávanie.

Na hlavnom pojednávaní po poučení svedka a zložení prísahy, svedok Mgr. J poprosil o možnosť využiť svoje právo podľa § 130 ods. 2 Tr. por., ktoré uplatnil v prípravnom konaní – odoprieť vypovedať – z dôvodu, aby si neprivodil nebezpečenstvo trestného stíhania.

Po mnohých upresňujúcich otázkach, ktoré mu predseda senátu položil a žiadal nimi ozrejmiť a konkretizovať dôvody, pre ktoré by svedkovi malo hroziť nebezpečenstvo trestného stíhania, sa svedok opakovane vracal k všeobecnej požiadavke využitia práva odoprieť vypovedať, ktoré mu umožňuje zákon s poukazovaním na to, že okrem kompletnej dokumentácie firmy, ktorú vlastní a ktorá bola v celosti odovzdaná orgánom činným v prípravnom konaní nemá, čo by k veci uviedol. Po opakovanom poučení o následkoch neuposlúchnutia výzvy vypovedať ako svedok a po skonštatovaní predsedom senátu, že svedok nevysvetlil súdu dôvod odopretia výpovede v súvislosti s jeho trestným stíhaním, predseda senátu vyhlásil

napadnuté uznesenie o uložení poriadkovej pokuty.

Podľa § 130 ods. 2, veta prvá Tr. por. svedok je oprávnený odoprieť vypovedať, ak by výpoveďou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe, svojmu príbuznému v priamom rade, svojmu súrodencovi, osvojiteľovi, osvojencovi, manželovi alebo druhovi, alebo iným osobám v rodinnom alebo obdobnom pomere, ktorých ujmu by právom pociťoval ako vlastnú ujmu.

Podľa § 70 ods. 1 Tr. por. kto napriek predchádzajúcemu napomenutiu ruší konanie, alebo kto sa voči súdu, prokurátorovi alebo policajtovi správa urážlivo, alebo kto bez dostatočného ospravedlnenia neposlúchne príkaz, alebo nevyhoví výzve alebo predvolaniu podľa tohto zákona, toho môže sudca a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt potrestať poriadkovou pokutou do 50 000 (päťdesiat tisíc) Sk; ak ide o právnickú osobu až do 500 000 (päťstotisíc) Sk. Na možnosť uloženia poriadkovej pokuty musia byť dotknuté osoby vopred upozornené.

Aj keď podľa ustálenej praxe súdov a podľa teórie trestného práva je v konaní pred súdmi dokazovanie výpoveďou svedka založené na všeobecnej povinnosti svedčiť, ktorú možno aj vynucovať podľa ustanovení Trestného poriadku, nemožno opomenúť, že právo svedka odoprieť výpoveď, za podmienok určených zákonom, je dôsledkom ústavnej ochrany proti sebaobviňovaniu uvedenej v článku 37 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd. V právnom štáte by táto zásada mala mať prednosť pred dosiahnutím účelu trestného konania, a to aj vtedy, ak by mala viesť k dôkaznej núdzi. Ide totiž o úplne subjektívne – Ústavou zaručené právo svedka, ktorý po poučení podľa § 130 ods. 2 Tr. por. sám zvaží a rozhodne, či svoje právo využije alebo nie, opierajúc sa o okolnosti, ktoré sám vníma a cíti. V uvedenom smere nemôže a nesmie byť potenciálne ohrozený svedok vo svojom rozhodovaní obmedzovaný, či dokonca nútený vypovedať.

V prípadoch, v ktorých sa svedok rozhodol využiť svoje právo odoprieť výpoveď pre nebezpečenstvo trestného stíhania podľa § 130 ods. 2 Tr. por.,

ide o veľmi citlivú problematiku, najmä ak Trestný poriadok zveruje orgánom činným v trestnom konaní a súdom právo rozhodnúť o dôvodnosti odopretia vypovedať. Orgán činný v trestnom konaní alebo súd, ak má ísť o skutočný rozhodovací proces, musia mať k dispozícii aspoň v nevyhnutnej miere dostatočné informácie o dôvodnosti odopretia výpovede. U svedka, ktorý chce využiť toto svoje právo, to však na druhej strane môže viesť k nebezpečenstvu porušenia jeho práv na ochranu pred privodením si nebezpečenstva trestného stíhania, berúc tiež do úvahy, že zneužitie takého práva svedkom bude vždy prítomné.

Právo odoprieť výpoveď podľa § 130 ods. 2 Tr. por. sa však nemôže vzťahovať na výpoveď ako celok, nemôže byť absolútne (na rozdiel od práva odoprieť výpoveď podľa § 130 ods. 1 Tr. por.), najmä z dôvodov poskytnúť orgánom činným v trestnom konaní a súdom možnosť získať dostatočne potrebné podklady k zisteniu, či je hrozba nebezpečenstva trestného stíhania svedka reálna, alebo nie.

Podľa § 132 ods. 1 a 2 Tr. por. na začiatku výsluchu sa treba svedka opýtať na jeho pomer k prerokovávanej veci, ako aj k stranám a podľa potreby aj na iné okolnosti potrebné na zistenie jeho nezaújatosti a hodnovernosti. Svedkovi sa musí dať možnosť, aby súvisle vypovedal všetko, čo sám o veci vie, a odkiaľ sa dozvedel ním uvádzané skutočnosti. Svedka možno vypočúvať len do miery nevyhnutnej pre trestné konanie. Môžu sa mu klásť otázky na doplnenie výpovede alebo na objasnenie neúplností, nejasností alebo rozporov. Otázky sa musia klásť ohľaduplne a zrozumiteľne. Svedkovi sa nesmú klásť otázky, v ktorých je obsiahnuté, ako na otázku odpovedať, otázky klamlivé ani otázky, ktoré by obsahovali skutočnosti, ktoré sa majú zistiť až z jeho výpovede. Otázky nesmú neodôvodnene zasahovať do súkromia vypočúvaného s výnimkou zisťovania pohnútky obvineného, obzvlášť, ak ide o svedka chorého alebo svedka poškodeného trestným činom proti ľudskej dôstojnosti.

Tento zákonný postup dáva dostatočný rámec a prostriedky (najmä u svedka, ktorý komunikáciu a priori neodmieta) aj na to, aby orgán činný v trestnom konaní

alebo súd zistil dostatočné podklady pre svoje rozhodnutie o odôvodnenosti odopretia výpovede pre hrozbu nebezpečenstva trestného stíhania svedkovi alebo jemu blízkym osobám a svedkovi zároveň ponechal dostatočný priestor, aby vynechal to, čo považuje pre seba alebo blízke osoby za nebezpečné. Odôvodnenie práva odoprieť vypovedať z dôvodu nebezpečenstva trestného stíhania je však výlučne na svedkovi samotnom a nemožno ho viesť, či dokonca nútiť k svedeckej výpovedi alebo dokonca k ohrozeniu svojho ústavného práva neprivodiť si nebezpečenstvo trestného stíhania vlastnou výpoveďou.

Špeciálny súd v Pezinku mal preto pri správnej aplikácii ustanovení o vedení výsluchu svedka najmä zistiť jeho pomer k prerokúvanej veci, k obžalovaným, mal oboznámiť svedka podrobne s predmetom výsluchu prípadne inak – napríklad dopytovaním sa na otázky súvisiace s činnosťou firmy svedka, zistiť vzťah k trestnej veci a osobám, ktorých sa týka, a tak mu poskytnúť dostatok informácií, na základe ktorých by mohol zvážiť a rozhodnúť, či využije právo uvedené v § 130 ods. 2 Tr. por. alebo nie. Cieleným vedením otázok by súd zároveň získal podklad aj pre svoje rozhodovanie o tom, či svedok má reálny alebo len fiktívny dôvod odoprieť vypovedať. Po úvodných otázkach by mali nasledovať otázky procesných strán, cielené však tiež len na zistenie pomeru svedka k veci a stranám, a až v prípade, ak by svedok nemohol odpovedať pre hrozbu nebezpečenstva trestného stíhania ani na ne (pričom by nemal byť nútený na žiadnu z nich odpovedať, ak by odpoveď považoval za oznámenie skutočností, ktoré by mohli viesť k jeho trestnému stíhaniu, a o tom by mal byť dopredu poučený), mal by súd rozhodnúť v konečnom dôsledku o odôvodnenosti, či neodôvodnenosti využitia práva odoprieť výpoveď svedkom Mgr. J.

Až po vykonaní takéhoto postupu a poskytnutí dostatočného priestoru svedkovi i súdu na úvahu o použití práva odoprieť výpoveď, i o priznaní takého práva, bude namieste rozhodnúť o priznaní, či nepriznaní práva odoprieť výpoveď svedkovi Mgr. J a teda i prípadne rozhodnúť o uložení, či neuložení poriadkovej pokuty svedkovi. Uloženie pokuty by sa však malo opierať o konkrétne dôvody, ktoré viedli súd k záveru, že svedkovi právo odmietnuť vypovedať odoprel. Nebude v žiadnom prípade postačovať, tak ako v prerokúvanej veci, aby sa odôvodnenie

opieralo len o konštatovanie, že svedok poskytol súdu len všeobecné vyjadrenie, že si môže privodiť trestné stíhanie, ktoré bolo súdom nepreskúmateľné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto považujúc uloženie poriadkovej pokuty za predčasné, rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia a napadnuté uznesenie na základe sťažnosti svedka Mgr. J zrušil a Špeciálnemu súdu v Pezinku uložil, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.

V Bratislave 21. februára 2008

JUDr. Peter H a t a l a , v. r.
predseda senátu

Vypracoval: JUDr. Peter Paluda

Za správnosť vyhotovenia:

A: Právne vety: Aj keď podľa ustálenej praxe súdov a podľa teórie trestného práva je v konaní pred súdmi dokazovanie výpoveďou svedka založené na všeobecnej povinnosti svedčiť ktorú možno aj vynucovať podľa ustanovení Trestného poriadku, nemožno opomenúť, že právo svedka odoprieť výpoveď, za podmienok určených zákonom, je dôsledkom ústavnej ochrany proti sebaobviňovaniu uvedenej v článku 37 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd. V právnom štáte by táto zásada mala mať prednosť pred dosiahnutím účelu trestného konania, a to aj vtedy ak by mala viesť k dôkaznej núdzi.

Právo odoprieť výpoveď podľa § 130 ods. 2 Tr. por. sa však nemôže vzťahovať na výpoveď ako celok, nemôže byť absolútne (na rozdiel od práva odoprieť výpoveď podľa § 130 ods. 1 Tr. por.), najmä dôvodov poskytnúť orgánom činným v trestnom konaní a súdom možnosť získať dostatočne potrebné podklady k zisteniu, či je hrozba nebezpečenstva trestného stíhania svedka reálna, alebo nie.